

bonnement pour un an

350 Piastres

Edition spéciale. 500 ptrs.

Adresse :

« Idjtihad » Constantinople

Téléph. St. 865

XXIV ème ANNÉE

1 Septcembre 1928 No. 259

اجتهاد

علمی، ادبی، اقتصادی، صناعی، صحی مجموعہ

آبوممان: سنہ لکی [24 نسخہ]

تور کیا ایچون 2 بچق، خارج ایچون
3 بچق، اعلا کاغد لیبی 5 لیرادر.

ادارہ خانہ سی :

جفال اوغلیدہ « اجتهاد ٹوی »

تاریخ تأسیسی : 1904 - جنوہ

یکرمی دردنجی سنہ

نومرو 259 - 1 ایلول 1928

مالاریا یالکز بزم ایچون دکل « یوغوسلاویا ، هندستان ، شمالی آمریکا کبی بزه یقین و اوزاق مملکتلر ایچون ده بر آفتدر . بورلرده نه کی مجادله ترتیبی آیلندیغنی کورمک و صکره بوللری مملکتلرک شرائط اجتماعی و اقتصادی سنه کوره ترتیب ایتمک هیچ شبهه سز بزم ایچون پک فائده لی اوله جقدز .

جمعیت اقوام ناسل بر سیاسی غایه تعقیب ایدرسه ایتسین بوکی صحی اشتغاللارک پوائیقه ایله مناسباتی یوقدر و هرکسک استفاده ایتمک بوکی فنی تدقیقاتدن بزم دخی استفاده ایتمه ضر الزمدر .

حفظ الصحه قومته سنک 1926 - 1928 سنه لری تدقیقاته دائر واقع اولان نشریاتی کوزدن کچره جک اولور ایسه ک بو تدقیقاتک نه قدر واسع و نه قدر شه ولی اولدیغنی مشاهده ایدرز ؛ و بولر آره سننده یالکز انکیز ، فرانسز ، ایتالیان عالمینک دکل ، جمعیه داخل اولیان آمریقالیلرک وسوویت روسلرینک دخی بر چوق تدقیقاتی کوریرز .

دوقور عثمانه شرف الیمه

و دیگر ایسه صنایع و زراعتدر . درسار و تطبیقات آتی آی قدر دوام ایدر . آیریجه مالاریا حقنده تدقیقاتده بولمتی اوزره هندستانه دخی بر هیئت کوندریله جکدر .

سرطان مجادله سی ، سرطان تدقیقاتی خصوصیه چیچک آشیسی تطبیقاتی دخی بو مؤسسه نك اك مهم مشغله لرندن برینی تشکیل ایتکده در . آشینک منتظم اوصاف اوله رق استحضاری ، قوتنک تعیینی ، و آنجق تیره ایدلش مؤثر آشیلرک استعمالی ایچون ده آیریجه بر قومیسون تشکیل اولونمشدر .

بوندن باشقه وفیات اطفال دخی دیگر بر هیئت طرفندن تدقیق ایدلکده در . بو هیئت یالکز بر قومک ، بر حکومتک ایستاتیسیتلری ایله اشتغال ایتیب ، عمومی تدقیقات و مختلف حکومتلردن آیلان نتایجک تعیینی ایله مشغول اولدیغندن ده ا زیاده بزه شایان دقتدر .

جمعیت اقوامک حفظ الصحه تشکیلاتی طرفندن آیریجه تدقیقات سیاحتلری دخی ترتیب اولونقمده در . دنیا کنیشدر . فقط همان آرزوق هر طرفی بر برینه مشابه خسته اقلردن مضطر بدر .

میری (ابوالعلاء)

رساله الغفران (الهی قومه دیا)

— 8 —

حطیئه : — مزحقیر دییورسکزن . فقط بن بو حقیر شیلره نائل اولق ایچون نه عذابلر ، نه سختلر چکدم ، بیلسه کز انهایت قریش قبیله سنک شفاعتی امدادیمه یتیشدی . کاشکی نه اوشفاعت اوله یدی ، نه ده بو نعمت !!

آره لرده شو محاوره جریان ایدر :

(ابن القارح) : — بکی ، هانکی شی ایله بو شفاعته نائل اولدک ؟

حطیئه : — طوغری سولک ایله .

— سولیه دیکک طوغری سوز هانکیسی اعش ؟

— کندی ذم حقنده اولان شو ایکی بتم :

« بوکون دودا قلم مطلقا فنا سوز سولک ایسته یور . لکن بو سوزلری کیمه توجیه ایده جکی بیلمه یورم . اوله بر یوزم اولدیغنی کور بیورم که الله اونی چیرکین یارتمشدر . اوله بر یوز واونی طاشیان ، ایکسی بردن قهر اولسونلر :

أبت شفتای الیوم الا تکلماً بهجره ، فلا ادری لمن انا قائله أری لی وجهاً قبح الله خلقه فقبح من وجهه وقبح حامله سولیدیکم اک طوغری سوز بو ایکی بیتمدن عبارت عدایدلش ! فقط سنک :

بر قاچ کون آج طور مقلم بکا الهام اولودی . صوکره کیتدم . (عتبه) آرقداشلری آره سننده او بیورم ایکن یانه صوقولم . ایشته بو فعلکم مکافات اوله رق جنته داخل اولدم !

حطیئه ایله محاوره

(ابن القارح) یولنه دوام ایدر . جنتک نهایتده فقیر بر قادینک حقیر قولوبه سنه بکزر بر قولوبه کورر . قولوبه ده جنت خلقنک نوری کور و نوشندن محروم بر آدم ، اونک یاننده ده میوه سی طائسز کوچک وصولش بر آغاج وار . بو ذات اسلام دورنی ادراک ایدن جاهلیت دوری شاعر لرندن (حطیئه) در . اوتنه کی دنیاده قیصه بویلی اولدیغنی ایچون اوکا بواسم ویراشدی . چوق ایچر ، هیچ برشیدن ممنون اولماز ، شر آرار ، هرکسه دیل اوزادیر ، ذم و جو ایله اوغراشیر بر شاعر ایدی . حضرت (ابوبکر) ی جو ایتدکدن باشقه عمجه سنی ، دایسنی ، کندی آناسنی ، باباسنی ، حتی کندی نفسنی بیله جو ایتشدی .

شیخ (ابن القارح) اوکا سلام و بره رک :

— ای اللهک قوی ! بوراده پک حقیر شیلر ایله اکتفا تمسک ؟ دیر .

— ای الهك ودوستلرينك دشمني! سنى بويله عذاب
چاربان الله حمد اولسون . آدم اوغللارندن مقدارنى الھندن
باشقه كيمسه نك بيله مديكى نجه انسانلرى هلاك وحوه اوغراتدك! دير.
ابليس — بو سوز سويله ين آدم كيمدر؟ ديهه صورار.
ابن القارح — حلب اھالىسندن فلانك اوغلى فلام. صنعت
شمر وادييات ايدي. اونى پادشاھاره تقرب وسيله سى ياپاردم.
ابليس — فنا بر صنعتدر . او قدر آز منفعت كتير بر كه
اونكله بر عائله نك دو عاسى قابل دكلدر . انسانك باشنه بضاً
فلاكت ده كتير بر . سنك كى بر چوقلر نى هلاكه اوغراتمشدر.
شيمدى سن قور تولديغه شكر ايت . فقط بن سندن برشى
رجا ايده حكيم . رجاي قبول ايدير ايسه ك الى الابد متدارك اولورم.
ابن القارح — سكا بر فائدهم اولاماز . چونكه آتشده
اولانلر حقنده آيت كريمه واردر: « آتشده بولونانلر جنت
اھلنه خطاب ايده جكلر . بزه بر آرز صو ، ياخود الهك سزه
احسان ايتديكى رزقندن برشى عنايت ايديكز ديهه جكلر . جنتده كيلر
ايسه الله بونلرى كافلره حرام قيلمشدر جوانى ويره جكلر » .
ابليس — بن سندن اويله برشى ايسته ميورم . يالكز
سندن بر سؤال صوراجم . سزه دنياده حرام قيلنان شراب
جنتده حلال ايده شد . فقط عجباً جنت خلقى مخلد ولدان حقنده
لوط قومك معامله سى كى بر معامله ياپيورلرى ؟
ابن القارح — سن جداً ملعون بر مخلوقسك ! ايچنده
بولونديك عذاب بويله شيلرى دوشونعكدن سنى منعه كافى كيورمى ؟
آيت كريمه ي ايشتمدكى ؟ « اولر ايچون اوراده (جنتده)
باك زوجلر واردر . اولر اوراده مخلد قاله جقلدر » .
ابليس — جنتده شرابدن باشقه دها پك چوق ايچكيلر
واردر . عجباً شاعر (بشار بن برد) نه ياپيور ؟ اونك بكا
هيچ بر آدم اوغلنك يا عاديغى بر ايلكى واردر . مشهورايكى
يئتمده اعلان ايتديكى اوزره نى انسانلردن دها يو كسك طوناردى :
« ای شرير انسانلر ! ابليس يابا كز آدمه مرجعدر .
چونكه اصلى آتشدر . آدمك اصلى ايسه چامورد . چامور هيچ
بر وقت آتشك يو كسكلكنه يتشه خ » :
ابليس افضل من ايكم آدم فَيَمِينُوا يا معشر الاشرا
النار عنصره و آدم طَبْطَبةً وَالطَّيْنُ لَا يَسْمُو سُمُو النَّارِ
بو آدم حقيقى سويله مشدر . فقط حقيقى سويله ين هيچ
بر يرده سولز .

بشار ايله محاوره [۱]

(ابن القارح) جهنمك او بر طرفته باقار . اوراده عذاب

[۲] اصلى عجم اولان بو عرب شاعر دوغوشدن اعشى ايدي .
كنديسنك افاده سنه كوره اون ابكى بيك قصيده سويلشدر .
قسم اعظمى ضياعه اوغرايان بو شعرلك محفوظ قالان قسمك
يوزده سكسانى صنعت نقطه سندن پك عادى و مجوايله مالى در . يوزده
يكريميسى ايسه ياكس قوق العاده پارلاقدر . (بشار) كنديسنه
جو و ذم ايله طوقونانلره قارشى سكوت و مسامحه يى تجويز ايتزدى .

« هر كيم ايبلك ياپار ايسه اونك مكافاتندن محروم اولماز .
ايبلك نه خلقك ، نه ده الهك ياننده ضايع اولماز » :
من يفعل الخير لا يعدم جوازيه لا يذهب العرف بين الله والناس
حكيانه بيتك نظر اعتباره آلمادى ؟
— خير ، چونكه بندن دها اول بعضى صالحا بو معنائى
تدوين ايتشدر . بن بو معنائى نظم ايتدم . فقط اونكله عمل
ايتدم . اونك ايچون اوندن برمكافات كورمدم .
— ايبلكنى كورمش ايكن كنديسنى ذم و خصمنى مدح
ايتديك ايچون حضرت عمر طرفندن حبس جزاسنى كورديك ،
صورت ينه حقسز يره ذم ايله ديك (زبرقان بن بدر) شيمدى
نه حالده در ؟
— بو ذات دنيا و آخرتده رئيسدر ، بيوك بر آدمدر .
ذم اونك نفعنه خدمت ايتدى . فقط مدحك هيچ بر كيمسه يه
فائده سى اولماي .

جهنم

خنسا ايله محاوره

(ابن القارح) حطيتي براقير . يورومكه باشلار . جنتك
نهایتده جهنمه ناظر اولان بر يرده بر قادين كورر . اوكا :
— كيمسكن ؟ ديهه صورار .
قادين : — بنى سليمندن (خنسا) يم ، جوانى ويرر .
[خنسا ، قارده شى صخر حقنده سويله ديكى پارلاق مرثيله
ايله شهرت بولمش بيوك شاعره لر دندى . ديشى جيلان ديمكدر .
پيشميرك زمانته يتشه رك مسلمان اولشدى . قارده شى اوزرينه
اولونجه يه قدر طونديغى ماته علامت اولق اوزره كوكسته قدر
صارقار باشنه قيلدن سياه بر اورتو قوردى . اسلاميت بونى
جاژ كورميوردى]

قادين سوزينه دوام ايدر :

— قارده شم (صخر) ك نه حالده بولونديغى آكلامق ايچون
اكيلوب جهنمه باقتم . كنديسنى باشنده آتش يانان يو كسك
برطاغ كى كوردم . قارده شم بنى كورونجه اونك حقنده سويله ديك :
« صخر صانكه باشنده آتش بولنان بر طاغ كى معاليه
رهبر اولانلرك رهبرى و علمداريدر » :

وان صخرًا لتأتم الهداة به كأنه علم فى رأسه نار
بيتته اشارت ايده رك :

— همشير ! حقمه ديديك ايشته طوغرى چيقدى ،

ديدى .

ابليس ايله محاوره

(ابن القارح) اورادن جهنمه باقار . ابليسى بو قاغيلر
وپرانقلر ايچنده مضطرب و پريشان بر حالده ، دمير قاتچلر ايله
زبانلرك اللرنده عذاب واشكمنجه ده كورور . (ابن القارح)
ابليس خطاباً :

امروا القیس ایله محاوره

(ابن القارح) امروا القیس سورار. جان اونی اوکنده بولور. اوکا شو سوالی توجیه ایدر:

— شو مسقط شعر سنکدر، دیورلر:

«عشق انسانك قلبه عارض اولوبده تدریجاً اونك حسنی تسخیر و بعض قوتلرینی تدمیر ایدر ایسه او انسان محققدركه پریشان و کھام اولور»:

يا قوم ان الهوى اذا اصاب الفى
فى القلب ثم ارتقى فهد بعض القوى

فقد هوى الرجل

عجبا طوغر عیدر؟

(امروا القیس) — شیمدی یه قدر ایله بر شعر ایشیتدم. بو طرزده شهرده سویله مدم. دنیاده یالاندن چوق نه واردر؟ بو نظم اسلام شهراسندن برینك اولسه کر کدر. اونی بکا اسناد ایدنر بنی ادنی موقعدن دوشورمك ایسته مشلدر. بن که - اك پارلاق واك بلیغ شعر سویله یین شاعرم - او کی عادی شعرلر سویله مدم ممکن می؟ (رجز) شعرك اك آشاغی، نویدر. بو وزن ده (رجز) ك اك عادیسی در.

(ابن القارح) امروا القیسك بو سوزلرینی تقدیردن کندیخی آلهماز.

[دوام ایدیله جك]

زکی مغاضن

ایچنده بر آدم کورر. حریف اوغرا دینی اشکنجه لری کورمامک ایچون کوزلرینی قابلق ایسته دجه زبانلر آتشدن قانچهلر ایله آجیورلردی. مکر بو آدم مشهوراعمی شاعر (بشار) ایمش. اشکنجه لری کورمك ایچون کندیسنه کوزلر ورلش!

(ابن القارح) اوکا خطاباً دیرکه:

— بشار! سوزلرک نه قدر کوزل ایدی ایسه اعتقادك و قدر چیرکین ایدی. اوته کی دنیاده بولوندیغ زمان توبه به نائل اوله جشکی امید ایدرک بعض شعرلریکی خاطرلار، سکارهت ارقوردم.

مثلا شو:

«اولنده ایچنده یاشایه جق برعائله حیاتی تشکیل ایت زمان کچیور. حالا تك باشکه فالسک. یارینك اسعاف ایده جکی امللر آرقه سنده قوشیورسك. حال بوکه یارین بر کبه قادینه بکزر. نه طوغوره جنی کیسه بیلز»:

ارجع الی سکن تعیش به ذهب الزمان وانت منفرد
ترجو غدا وغدا کماله فی الحی لایدرون ماتله

بیتلرک نه قدر کوزلدر!

(بشار) شو جوانی ویرر:

— به آدم! شیمدی بوش سوزلرک زمانیمی در؟ نه حاله بولوندیغی کورمیورمیسك؟ بنی کندی حاله براق!

عمر غیام

2

رباعیات

۱. ح. عالیشان

کتوم ورازدار ایرانی شاعرک بوسوزلری زده، اونك رباعیلرینی تدقیق ایدرکن، «مستکار و احتیاطی بولونماضی

پك چوق زمانلرینی مجو ایله کچیرمشرده. هله شاعر (عجود) ایله مهاجانی مشهوردر. بوابی شاعر یکدیگرینی یقیمقله اوغرا مشلدری.

(عجود) ییقیلدی. (بشار) ایسه ییقیلدی، شعرده کی موقع وتمیزینی محافظه ایتدی. (بشار) خلفای عباسیه دن (مهدی) نك امری ایله دایاق آلتنده اولدورلشدر. ظاهری سبب بالاده کی ایکی بیتدن چیقاریلان کفر معناسی در. حقیقت حاله (بشار) مهدی یی وزیرینی مجو ایتشدی. وزیر (یعقوب بن داود) بر وسیله بولهرق بشارک کفرینه واعدامنه خلیقه دن امر آتش وسکسان یاشنده ناتوان بر بیر حالنده بولنان (بشار) دایاق آلتنده اولدورلشدر.

باهی بدونیک راز نتوانم گفت

کوته سخنم دراز نتوانم گفت

حالی دارم که شرح نتوانم گفت (*)

رازی دارم که باز نتوانم گفت

[ای یه کوتویه هر کسه سریمی سویلیهم. قیصه سوزلیم اوزون سویلیهم، بر حالده یم که تعریف ایده م، بر سرم وار که افشا ایده م]

(*) نیقولانك متفنده «جائی دارم» صورتده در. (نوسرو 32)

بو رباعی یه باشقا مجموعه لرده تصادف ایده مدم. په رساله اوچنجی مصرعی «مرقات تصوفك بر درجه سنده یم که» یه. ترجمه ایتشدر. (المترجم)